

Birincil Hasta Nakli: Yaralı Tahliyesinde Karmaşa

Çeviri: Dr. Muzaffer ÇETİNGÜÇ

Travmaya uğrayan insanların buldukları yerdeki imkânlarla mı tedavi edilecekleri, yoksa hemen hastaneye naklinin mi daha doğru olacağına karar vermek, özellikle çok sayıda yaralının olduğu afet durumunda oldukça zordur. Eleştirilerin çoğu da tartışmalara açık olan bu konu üzerinden gelir. Ayrıca, bir anda çok sayıda hasta ve yaralıyla uğraşmak zorunda kalan acil sağlık ekipleri çok bunalırlar; ancak takviye ekiplerin gelmesinden sonra rahatlarlar. Böylesi afet hallerinde olayın sebebi, yeri ve çevresel koşullar hakkındaki bilgiler durumu aydınlatmada yardımcı olur.

İlk ambulans sistemleri, yaralıların süratle cephe gerisine tahliyesi amacıyla askeri-yede hizmete girmiştir. Vietnam Savaşında yaralıların “kap ve koş” ilkesi çerçevesinde en yakın hastanelere helikopterlere süratle taşınması sayesinde sayısız hayat kurtarılmıştır. Ancak yaralanmadan sonraki ilk “altın saat” çok önemlidir ve bu dönemde bir tedavi boşluğu olursa, yani ciddi yaralanması olanlara ilk yardım ve ilk tedavi uygulanması gecikirse, çoğu yaralı hastaneye nakilleri sırasındaki zorlu yolculuklarda yaşamlarını kaybedebilir.

1960’lı yıllardan beri sivil travma mağdurlarına uygulanan hastane öncesi bakım konusunda endişeler vardır. Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde başlatılan İleri Travma Yaşam Desteği (Advanced Trauma Life Support-ATLS) eğitimi, 1988 yılından itibaren önce İngiltere’de ve izleyen dekada dünya çapında uygulanmıştır. Bu eğitim paketi hastane tabanlı olsa da, travma yönetiminin her kademesinde kullanılabilecek mükemmel standartlar sunmaktadır. İngiltere’de acil yardımın ön saflarında (ambulanslarda) çalışanlar için Hastane Öncesi Travma Yaşam Destek kursu (PHTLS) hazırlanmış; daha sonra bunun çocuklar için olan versiyonu (PHPLS) uygulamaya girmiştir.

Günümüzde ambulans sistemi otoriteleri; kaza ve yaralanmaların olduğu sahalarda görev yapan ambulansları, travmalarda yaşam desteği sağlayabilecek kalifiye personel ve teçhizat ile zenginleştirmeyi hedeflemektedirler. Ciddi yaralanması olan kişilerin hastaneye tahliye edilme öncesinde doğru bir tedavi görmesi gerektiği hususunda artan bir farkındalık vardır; bunun yapılabilmesi için de becerikli uzmanlara, yardımcı personele ve cihazlara duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Paramedik eğitimi bir çok batı ülkesinde önemsenmekte ve sürekli yenilenmektedir. Doktorların acil tıp becerilerini arttırmaya yönelik eğitimlerin popülaritesi de giderek artmaktadır. Bu olumlu gelişmelerin önemli bölümü, İngiliz Acil Yardım Planı Birliği (BASICS), Edinburgh Acil

Kaynaklar

- Bems, K.S., Caniglia, J.J., Hankins, D.G. and S.P. Zietlow (2003) 'Use of the autolaunch method of dispatching a helicopter', *Air Med J.* 22(3):35-41.
- Cameron, P.A., Flett, K., Kaan, E., Atkin, C. and L. Dziukas (1993) 'Helicopter retrieval of primary trauma patients by a paramedic helicopter service', *Aust NZ JSurg.* 63(10):790-7.
- Falcone, R.E., Herron, H., Werman, H. and M. Bonta (1998) 'Air medical transport of the injured patient: scene versus referring hospital', *Air MedJ.* 17(4): 161-5.
- Garner, A., Rashford, S., Lee, A. and R. Bartolacci (1999) 'Addition of physicians to paramedic helicopter services decreases blunt trauma mortality', *Aust NZ JSurg.* 69(10):697-701.
- Hotvedt, R., Kristiansen, I.S., Forde, O.H., Thoner, J. et al. (1996) 'Which groups of patients benefit from helicopter evacuation?' *Lancet.* 347(9012): 1362-6.
- Law, D.K., Law, J.K., Brennan, R. and H.C. Cleveland (1982) 'Trauma operating room in conjunction with an air ambulance system: indications, interventions, and outcomes', *J Trauma.* 22(9):759-65.
- Martin, T.E. (1993) 'Resolving the casualty evacuation conflict', *Injury*, 24(8)514-6.
- McCann, J.R, Burnett, J.R. and F.M.Holmstrom (1970) 'Potentials of the Aeromedical Evacuation System in the overall treatment process for the seriously ill patient', *Aersp Med.* 41(3):323-8.
- Royal College of Surgeons of England (1988) 'The management of patients with major injuries', RCS: London.
- Skogvoll, E., Rygnestad, T. (1997) 'Helicopter emergency medical service', *Lancet.* 348(9026):543-4.
- Thomson, D. P. and S.H. Thomas (2003) 'Guidelines for air medical dispatch', *Prehospital Emergency Care.* 7(2):265-71.
- Tomazin, I. and T. Kovacs (2003) 'Medical considerations in the use of helicopters in mountain rescue', *High Alt Med Biol.* 4(4):479-83.
- Travis, D.T. and M. Lozano (2004) 'No-fly zones: Hillsborough County defines urban grids where ground transport of trauma patients makes the most sense', *J Emerg Med Serv.* 29(5): 116-8.
- Trunkey, D. D. (1983) 'Trauma', *Scientific American*, Vol 249, pp. 20-27.
- Trunkey, D. D. (1985), 'Towards optimal trauma care', *Arch Emerg Med*, Vol 2, pp. 181-195.